

Foredrag i Oslo Militære Samfund

6. januar 2003

Ved

Forsvarsminister Kristin Krohn Devold

HVA VI VIL OG HVOR VI SKAL: MÅL OG PRIORITERINGER FOR FORSVARSPOLITIKKEN I 2003

Innledning

Deres Majestet, generaler og admiraler; ærede forsamling.

"Selv himmelen gråt" kunne vi lese i avisen, da soldater og offiserer marsjerte ut av Gamlebyen i Fredrikstad for siste gang, i fjor sommer.

"Selv himmelen gråt".

Og det var tungt for mange da splittflagget på Oscarsborg ble firt. Ja, det er tungt – for oss både med og uten uniform – når Forsvaret legger ned virksomhet på et fort, en garnison, en flystasjon, eller andre plasser med forsvarstradisjoner. Jeg forstår at mange spør hvordan vi kan legge ned Forsvaret akkurat der.

Men ville jeg ha gjort jobben min, som forsvarsminister, hvis jeg hadde bevart alt som det har vært?

- Vi skal ta vare på festningene.
- Vi skal ta vare på historien.
- Vi skal ta vare på Forsvarets tradisjoner.
- Men vi kan ikke av sentimentale grunner alene bevare en forsvarsstruktur som tiden har løpt fra.

Hvis vi ønsker et relevant forsvar i fremtiden, må vi ta utgangspunkt i vår tids krav. Vi har gjennomgått et generasjonsskifte i sikkerhetspolitiske utfordringer. Derfor må også Forsvaret gjennomgå et generasjonsskifte.

Det lyder kanskje banalt å si: "Hallo, den kalde krigen er slutt!" Men det er ikke banalt å minne om at oppgavene som Forsvaret skal løse, har endret seg. Det er forsvarlig forsvarspolitik – forsvarlig sikkerhetspolitikk – å sørge for at Forsvaret blir i stand til å håndtere de nye oppgavene.

Og, det er forsvarlig politikk å sørge for at det norske forsvaret ikke sakter akterut i forhold til våre allierte. Det er våre allierte i NATO vi primært skal samarbeide med. Det er dem vi skal operere sammen med – i Norge og utenfor Norge.

Da må vi ikke komme i samme situasjon som Polen i 1939, som på grunn av manglende fornyelse brukte hestekavaleri til å bekjempe stridsvogner!

Det har aldri skjedd at noen har tapt en krig fordi de har omstilt seg for mye. Men det er mange eksempler på sviende nederlag fordi man har omstilt seg for lite.

Vi må lære av historien. Vi må være i stand til å takle det uforutsette. Det er nettopp poenget. Derfor tilpasser vi oss de store endringene i omgivelsene internasjonalt.

Derfor satser vi på en moderne og fleksibel forsvarsstruktur som kan takle mange og ulike oppgaver.

Derfor må Forsvaret satse på kvalitet og tidsmessige militære kapasiteter.

Å tro at fortidens brigader med mange fotsoldater og forrige generasjons våpen kan stå imot en motpart med høyteknologiske våpen – dét er ønsketenkning!

Årsaken til innledningen min i dagens nyttårsforedrag i OMS, er at vi nå er ferdig med det første året i denne 4-årsperioden. Store endringer er underveis, og i 2002 ble konsekvensene av våre politiske vedtak en realitet mange steder.

Kursomlegging – det nye Forsvaret

Mer vil følge i 2003. Den store "Forsvarsskuta" er i ferd med å legge om kursen. Det vekker reaksjoner. Ja, nesten sorgreaksjoner hos mange som var vant til den gamle kursen. Mitt budskap er likevel glassklart: det er nødvendig!

Sammenhengen mellom det vi gjør hjemme og det vi gjør ute er helt grunnleggende. Derfor får vårt militære nærvær i nord økt politisk oppmerksomhet, ikke det motsatte. Det kommer jeg tilbake til.

Hovedbudskapet mitt i dag, er at vi er på vei mot et *bedre* forsvar!

- Ja, det blir mindre enn før.
- Ja, det vil operere på færre steder enn før.
- Ja, det er store organisasjonsendringer på gang.
- Men vi er på vei mot et tidsmessig forsvar tilpasset endringene rundt oss.

Det er mye positivt! Forsvaret har vist oss her hjemme, våre allierte og verden at vi kan hevde oss blant de beste. Forsvarsbudsjettet er på vei opp – 2 milliarder mer på litt over et år, etter et tiår med nedgang. Investeringene i nytt materiell øker. Vi er i siget.

Og når det gjelder den viktigste ressursen – menneskene – så har kvaliteten aldri vært bedre. Befalsskolene våre har flere søkere enn på lenge. Og gjennom verneplikten får Forsvaret tilgang til den beste delen av norsk ungdom. Forsvaret er en spennende og utfordrende arbeidsplass. Og vi trenger de beste.

Uten høy kvalitet – på mennesker og materiell – ville alle vi her i salen hatt virkelig grunn til bekymring.

Og til dere som utgjør Forsvarets personell: Uten *deres* innsats, uten at *dere* tror på det vi gjør, vil vi rett og slett ikke nå de høye målene vi har satt oss.

Kravene til oss alle er blitt større. Selv med økte bevilgninger, forventes vi å få mer ut av alle de milliardene vi bruker.

Kravet om tett og kontinuerlig kontakt mellom den politiske ledelse og forsvarsledelsen – særlig ved krisehåndtering – er innlysende og helt nødvendig.

Kravet om høy mobilitet og deployerbarhet – og full interoperabilitet med våre allierte – er helt grunnleggende.

Og kravet om å kunne stille raskt med fleksible og tilgjengelige militære kapasiteter når behovet oppstår – her hjemme så vel som ute – er avgjørende.

På toppen av disse kravene, kommer de store vedtatte organisatoriske endringene.

Forsvarets overkommando legges ned og erstattes av et integrert forsvarsdepartement med ca. 50/50 sivile og militære. I tillegg får vi en ny forsvarsstab.

Forsvarskommando Nord-Norge og Forsvarskommando Sør-Norge er nedlagt, og Fellesoperativt hovedkvarter i Stavanger – FOHK – er opprettet.

Vår omorganisering har en klar parallell: For ca. 25 år siden måtte mange vente i månedsvis for å få telefon. Samtidig hadde Televerket hundrevis av manuelt betjente telefonsentraler rundt om i hele landet. Men det var ikke den type landsdekning vi trengte – vi trengte et moderne telenett.

I dag har Norge et av de mest avanserte telenett i verden. Men de betjente telefonsentralene er borte for godt. Slik er det med Forsvaret også. Det er ikke garnisoner og bygninger vi trenger over hele landet. Da ville hele forsvarsbudsjettet gå med til drift og ingenting til "forsvar". Det vi trenger er moderne, velutstyrte, fleksible og tilgjengelige militære styrker som raskt kan være til stede der de trengs – når de trengs.

Da har vi god evne til nasjonal krisehåndtering.

Da har vi god evne til å ivareta våre forpliktelser i NATO.

Og, da har vi et godt forsvar – også mot det uforutsette og overraskende.

Jeg vil minne om at også våre allierte satser på avanserte og deployerbare styrker med høy beredskap. Dermed kan også *de* være til stede der de trengs – når de trengs – inkludert her hos oss i Norge hvis det blir behov for det. Forsvaret må tilpasses de utfordringene vår tids trusler utgjør mot norsk suverenitet, og mot internasjonal fred og sikkerhet.

Vi må ta konsekvensen av at i en global sammenheng, er skillet mellom nasjonal og internasjonal sikkerhet i ferd med å bli visket ut. Og fordi dagens Russland ikke er den samme militære trussel mot Norge som Sovjetunionen var, har vi i dag *handlefrihet* til å møte andre utfordringer mot vår sikkerhet – også langt fra våre egne grenser.

Dette er fremskutt forsvar av norsk sikkerhet.

Vår deltakelse på Balkan har vært og er forsvar av europeiske sikkerhetsinteresser – og dermed et fremskutt forsvar av Norge.

Vår deltakelse i operasjonene i Afghanistan handler om å bekjempe et globalt onde, og er derfor også fremskutt forsvar av Norge.

Internasjonal terrorisme kjenner ingen grenser. Mot slike krefter hjelper det lite å bemanne gamle grensefestninger. Terrorismen og andre asymmetriske trusler er som vannets vei mot havet – de renner minste motstands vei. Derfor må også vi i Norge være i stand til å forsvare oss – aktivt og passivt – mot slike trusler.

Så har vi *allianseaspektet*. Forpliktelsene i NATO er toveis. Under den kalde krigen var forsvar av norsk territorium det viktigste vi kunne bidra med til alliansens sikkerhet. Slik er det ikke lenger. Nå må vi bidra til NATOs operasjoner og internasjonal sikkerhet også andre steder enn i Norge, også *utenfor* Europa. Det stiller helt andre krav til Forsvarets organisasjon, utrustning og trening.

NATO er og vil være selve hjørnesteinen for norsk sikkerhet. Da må vi bidra aktivt for å sikre at alliansen forblir relevant og sterk. Da må vi bidra aktivt slik at USA fortsatt ser seg tjent med europeisk alliert samarbeid gjennom NATO.

Da må vi bidra aktivt til en rimelig byrdefordeling – fordeling av ansvar og oppgaver – innad i alliansen.

Det slår meg mange ganger hvordan enkelte som er tilhengere av et sterkt NATO, samtidig nærmest lengter tilbake til den kalde krigen og det Forsvaret vi hadde før. Men det Forsvaret vi hadde før kunne ikke bidra til å gjøre NATO relevant – nå som "muren" er borte. Dersom alle allierte hadde tviholdt på NATO slik alliansen var før, ville vi i dag hatt en irrelevant allianse – et museum, en relikvie.

Er det kanskje konsekvensene av vår hjemlige omstilling som ligger bak den "kaldkrigs-nostalgie" som av og til kan skimtes? Det gjør vondt for enkelte å gå bort fra Forsvaret slik vi kjente det. Men smerten må ikke få tåkelegge realitetene.

La meg derfor oppsummere tre *harde* realiteter.

(1) Norge hadde et usedvanlig stort nasjonalt forsvar som ble bygget opp under en tidlig fase av den kalde krigen. Men vi betalte det *aldri* selv.

Norge stilte med soldater gjennom allmenn verneplikt og massemobilisering. Kapitalkostnadene derimot; våpen, materiell, installasjoner som flyplasser og andre forsvarsanlegg, ble i første rekke betalt av USA og NATO.

Fornyelsen i dag er kostbar, og vi betaler for den *selv*.

(2) Den andre grunnleggende realiteten er at den militære sfære har gjennomgått et hamskifte. Massehærenes tid – arven fra Napoleon – er forbi.

Før var det militære forsvar *personellintensivt*. Det var relativt sett billig å utstyre en soldat. Nå er det omvendt. Forsvaret er blitt *kapitalintensivt*. Bak hver soldat i et moderne forsvar ligger store investeringer.

Derfor betyr modernisering et mindre antall soldater enn før, og færre enheter. Det gjelder alle land som moderniserer sine forsvar. Det gjelder USA. Det gjelder Russland, og det gjelder Norge.

Er et mindre og mer kapitalintensivt forsvar dårligere enn et stort og personellintensivt forsvar? Allerede under Gulf-krigen i 1991 fikk vi svaret. Saddam Husseins millionhær hadde ingenting å stille opp med, mot langt mindre, men høyteknologiske, styrker.

Når den kvalitative militærteknologiske forskjellen blir for stor, kan den aldri oppveies gjennom å pøse på med flere fotsoldater!

(3) En tredje realitet er at vi allerede i 1985 fikk en pekepinn på hva det ville kostet å modernisere den forsvarsstrukturen vi da hadde. Forsvarsstudien i 1985 la frem et forslag om modernisering over en 15-års periode, som forutsatte 7 % realvekst i forsvarsbudsjettet de åtte første årene og 6% realvekst de neste syv.

Slike forsvarsbudsjetter var utenfor enhver realisme – selv under den kalde krigen.

Forsvarsstudien fra 1985 havnet raskt i en skuff. I dag er den glemt. Men drømmen om 60-årenes forsvarsstruktur lever videre i enkelte hjerter.

Moderne og høyteknologiske militære kapasiteter er usedvanlig kapitalkrevende.

Et nytt forsvar – militær transformasjon – krever derfor store investeringer og organisasjonsendringer. Da må driftskostnadene ned og organisasjonen strømlinjeformes. Det gir ingen ekstra penger til "den spisse enden" å ha to garnisoner hvis vi kan klare oss med én. Det samme gjelder militære flyplasser, lokale og regionale kommandoer, osv. Penger spart er penger tjent. Og penger tjent betyr mer penger til å investere i fremtiden, mer reelt forsvar, mer trygghet. Så enkelt, og likevel så vanskelig. Men vi er i siget. Forsvaret dreier nå mot sin nye kurs.

Derfor må vi slutte å "suge på sorgens drops".

Vi vet hva vi må, og vi vet hva vi vil.

Jeg har tre overordnede mål for Forsvaret. Som forsvarsminister kan jeg ikke nå målene alene. Vi må dra lasset sammen. Og vi må dra i samme retning.

Allt personell – fra vernepliktige til forsvarssjefen, i Hæren, Sjøforsvaret, Luftforsvaret og Heimevernet, i Forsvarsdepartementet og i Forsvarets etater og enheter – må gjøre disse målene til våre felles mål:

For det første: Norge skal ha et moderne og tidsmessig forsvar med balanse mellom struktur og finansiering. Det krever fullt trykk på omstruktureringen.

For det andre: På de områdene Norge satser, skal vi være blant de beste i NATO. Som et lite land er ikke vi i stand til å gjøre alt, eller ha mange store styrkeenheter. Men de vi har, skal være av topp kvalitet.

For det tredje: Forsvaret skal rekruttere de beste. Å avtjene verneplikten, ta offisersutdannelse, gå i uniform – det skal være et tegn på kvalitet og troverdighet.

Jeg er sikker på at vi klarer å nå disse målene. Da må vi se fremover, ikke bakover. Det som var, det var. Det som skal bli, det må vi skape.

I denne salen er det mange taleføre mennesker. La meg derfor minne om hva den tidligere britiske statsministeren David Lloyd George, en gang sa: "*Den beste veltalenhet, er den som får ting gjort!*"

Hjemme versus ute

Noen påstår at vårt internasjonale engasjement skjer på bekostning av Forsvarets virksomhet hjemme. Det er *ikke* riktig.

For det første: Norges sikkerhet er ikke et rent nasjonalt anliggende. Norsk sikkerhet er en integrert del av europeisk og internasjonal sikkerhet – enten vi liker det eller ei.

For det andre: Vi reduserer ikke Forsvarets virksomhet i nord. Tvert imot *øker* vi den. I 2003 blir nivået for Sjøforsvarets aktiviteter høyere enn i fjor – og høyere enn på svært lenge.

- Kysteskadrens planer er at KNM Valkyrien, med sin slepe og bergingskapasitet, vil oppholde seg mer i Nord-Norge. Det vil få betydelige positive beredskapsmessige konsekvenser.
- Videre vil tilstedeværelsen av fregatter øke fra 8 til 26 uker.
- Den ytre kystvakten vil styrkes i Nord-Norge, ved å ta inn et syvende fartøy.
- Tilstedeværelsen i Nord-Norge blir ytterligere styrket når alle de 14 fartøyene i Hauk-klassen er ferdig modifisert.
- Når nye Skjold-klasse MTB'er og nye fregatter blir levert, får vi ytterligere styrket aktivitet i nord.

Og, i løpet av januar vil fem av seks Orion-fly være fullt operative. Det blir også to store øvelser i nord i 2003: *Joint Winter 03* og *Flotex 03*.

Den militære virksomheten i Nord-Norge styrkes også gjennom våre høye ambisjoner for alliert trening i Norge. Det er i 2003 planlagt 320.000 utenlandske øvingsdøgn i Norge – i hovedsak i Nord-Norge.

Det gir markant norsk og alliert aktivitet i Nord-Norge og våre nordlige områder. Vi har i dag *mindre* strategisk betydning for våre allierte knyttet til vårt "naboskap" med Russland", men vi har *økt* strategisk betydning som et unikt øvings- og treningsområde. Få steder i Europa egner seg bedre for fellesoperasjoner og interoperabilitet i praksis.

Og jeg spør: hva er det som gjør våre allierte så interessert i å trene i Norge, sammen med norske styrker? Det er ikke bare en krevende natur og gode øvingsfelt. Gjennom vårt militære utenlandsengasjement i Afghanistan og Kosovo, har våre allierte erfart at norske styrker er dyktige og relevante å *trene* sammen med. De vet at de får *utbytte* av det. Og det gjør så avgjort også våre norske styrker.

Det gir økt *norsk* aktivitet i nord, og økt *alliert* nærvær i nord. Ørland – med NATO Air Meet, Bodø – som base for F-16 og Landsdelskommando Nord, Indre Troms – som er ”styrkebrønnen” i Hæren, Halkvarre med Garnisonen i Porsanger, Grensevakten i Finnmark, Ramsund og Olavsvern, – et fantastisk utgangspunkt nettopp for samtrening og transformasjon. Det er ikke slik at vårt Afghanistan- og Kosovo-engasjement skjer til fortregning for vår tilstedeværelse hjemme og i nordområdene.

Vårt utenlandsengasjement er ikke en gjøkunge som spiser av den vedtatte rammen på 118 milliarder. Det er tvert i mot planlagt å bruke 900 millioner kroner på utenlandsoperasjoner pr. år, et lavere beløp enn vi har sett på flere år. Økt forsvarsramme, mindre til internasjonale operasjoner – det gir en betydelig ressursøkning nasjonalt. Det er fakta.

I tillegg gir erfaringene fra vår deltakelse i Kosovo og Afghanistan, og økt samarbeid med våre nærmeste NATO- allierte, grunnlag for økt nærvær og militær aktivitet i nord. Det er en avgjørende sammenheng mellom det vi gjør ute og det vi får til her hjemme, og det er på tide at det synker inn.

Viktige arbeidsoppgaver

2003 vil bli et spennende og utfordrende år. Jeg vil oppsummere noen av de viktigste arbeidsoppgavene vi står overfor.

a) Forsvarets øverste ledelse skal bli mindre og mer effektiv. Den politisk-militære samordningen skal bli bedre. Organisasjonen skal bli flatere og mer moderne. Det er konsekvensen av Stortingets vedtak fra juni i fjor.

Det nye og integrerte forsvarsdepartementet skal være en realitet i august. Og inntil et nybygg er på plass på Akershus Festning – tilpasset og underordnet historisk bygningsmasse – vil departementet holde til i eksisterende bygninger på Akershus som Forsvaret allerede disponerer.

Når et nybygg er på plass, vil vi få et moderne situasjonscenter der alle tråder – politiske og militære – kan samles for effektiv krisehåndtering. I dag mangler vi det.

Lokalisering på Akershus vil sikre militær tilstedeværelse og bruk av festningsområdet for fremtiden – i tråd med Forsvarets historiske røtter og lange tradisjoner.

Og samlokalisering med den nye Forsvarsstaben vil, sammen med Forsvarets Høgskole, Stabsskolen, Institutt for forsvarsstudier og andre forsvarsenheter på Akershus, skape et tyngdepunkt på strategisk nivå – beslutningsmessig, kunnskapsmessig, kompetansemessig og utdanningsmessig - på Akershus.

b) En annen viktig utfordring i 2003 blir å finne Norges plass i den nye allierte kommandostrukturen. Toppmøtet i Praha besluttet at NATO fortsatt skal ha to strategiske kommandoer: én i Europa og én i Nord-Amerika.

Den ene, den i Europa, skal lede den operative kommandokjeden for hele NATO og skal hete *Allied Command Operations*.

Under seg får den to fellesoperative hovedkvarter, ett i syd og ett i nord, hver med ett komponent-hovedkvarter for henholdsvis luft, land og sjø.

En slik ny og strømlinjeformet operativ kommandokjede vil trolig medføre at både dagens tredjenivå-hovedkvarter på Jåttå og dagens allierte luftkontrollcenter på Reitan blir avviklet. Det betyr i så fall at et fremtidig NATO-nærvær på norsk jord vil bli noe helt annet enn det vi har hatt frem til i dag.

Mye spenning knytter seg derfor til den andre strategiske kommandoen, den som skal ligge i USA, i Norfolk. Den skal hete *Allied Command Transformation*, og skal sørge for alliert transformasjon.

Militær transformasjon er virksomhet som skal gi oss helt nye kapasiteter, parallelt med modernisering som videreutvikler og forbedrer de kapasiteter vi allerede har. Militær transformasjon handler om konsept- og doktrineutvikling, styrkeplanlegging, trening, utdanning og eksperimentering. Utfordringen er ikke minst å kunne bekjempe motstandere som benytter asymmetrisk krigføring – såkalt fjerde generasjons krigføring.

Dersom bare *noen* allierte gjennomgår en omfattende militær transformasjon, mens andre blir hengende etter, blir NATOs styrker ikke lenger interoperable. Her har vi allerede et transatlantisk problem, fordi vi europeiske allierte henger etter i utviklingen.

Den nye *Allied Command Transformation* skal ha det som kalles et "betydelig fotavtrykk" i Europa, ikke minst for å styrke båndene mellom Europa og USA.

Det er viktig å utnytte *både* amerikansk og europeisk kompetanse, og det er viktig å sikre at transformasjon *gjennomføres* i praksis, både i Europa og Nord-Amerika. Hvordan dette europeiske "fotavtrykket", eller de europeiske kommandoene, blir "linket" opp under *Allied Command Transformation* i USA er ikke avklart. Men en sentral oppkobling mot Jåttå i Stavanger er en reell mulighet.

Vi ønsker selvsagt et størst mulig alliert "fotavtrykk" i Norge, og vi arbeider hardt for å vise at Norge vil være et meget godt valg for alliansen. For eksempel vil et hovedkvarter med ansvar for utdanning og samtrening i NATO passe godt sammen med vårt nasjonale hovedkvarter i Stavanger. Norge kan tilby ypperlige treningsmuligheter for både land-, sjø- og luftstyrker – særlig i Nord-Norge.

Dette er en løsning som vil passe godt for våre allierte, passe godt for Norge og passe særdeles godt for Nord-Norge. Svært mye av min tid frem mot NATOs forsvarsministermøte i juni vil bli brukt for å sikre Norge en så sentral rolle som mulig i den nye strukturen.

Det må vi alle nå samarbeide om for fullt – FD, FO, FOHK, NATO-delegasjonen i Brussel, våre folk i militærkomiteen, osv.

Vi er ikke i mål, vi er kun i "startgropa".

Uavhengig av hva som vedtas i NATO i juni, må Norge legge forholdene til rette for militær transformasjon her hjemme – både kompetansemessig og organisatorisk.

Vi må ha "battle-labs" – som NOBLE i Bodø, vi må ha fellestrening med allierte slik vi har i Nord, vi må ha "joint" fokus på alt vi gjør. Teknologisk må vi legge avgjørende vekt på interoperabilitet – styrkene må kunne "snakke" sammen. Det er bare gjennom felles konsepter, doktriner, interoperabelt materiell og praktisk samtrening, at vi kan fungere sammen i en operasjon. Vi må ta med oss erfaringer fra praktiske operasjoner inn i øvelsene, og fra øvelsene ut i operasjonene. Vi må utvikle doktrinene våre så raskt som utviklingen krever.

Det er bare å lære seg begrepet: *militær transformasjon*.

Det er kommet for å bli.

Det vil bli en avgjørende del av alliansens fremtidige virksomhet.

Det er den praktiske gjennomføringen av det som blir kalt *The Revolution in Military Affairs*, der et nettverksbasert forsvar vil stå sentralt.

Vår militære transformasjon vil måtte skje gjennom en god kombinasjon av styring og tilrettelegging ovenfra, og kreativitet, fornyelse og utvikling nedenfra, både nasjonalt og i alliansen.

Vi må som nordmenn være i stand til å bidra aktivt i alliansesamarbeidet på dette felt. Vi må være i stand til å lære av våre allierte der de har kommet lenger enn oss, og vi må kunne iverksette løsninger NATO har kommet til enighet om.

Hvis ikke, vil vi ikke klare å operere våre ulike forsvarsgrener samlet, eller sammen med våre allierte – ikke i Norge, ikke ute.

Det integrerte Forsvarsdepartementet, Forsvarets utdanningsinstitusjoner og våre operative avdelinger vil spille en viktig rolle i militær transformasjon her hjemme.

Forsvarets fellesoperative hovedkvarter i Stavanger, Forsvarets forskningsinstitutt på Kjeller og Forsvarets skolesenter på Akershus Festning kan få økt betydning på ulike, men komplementære saksfelt. Kreativitet og evne til å tenke nytt og fremtidsrettet, vil bli avgjørende for *hvilken* rolle de vil kunne spille.

Vår militære transformasjon blir en viktig del av langtidsplanleggingen. I løpet av 2003 skal vi forberede neste langtidsdokument.

c) Arbeidet med forsvarssjefens militærfaglige utredning er allerede kommet langt. Resultatene vil foreligge utpå senhøsten. Jeg er veldig godt fornøyd med samarbeidet mellom Forsvarsdepartementet og Forsvarets overkommando i det utredningsarbeidet som er gjennomført hittil. Og om et år, når neste langtidsdokumentet til Stortinget skal formes, vil det skje i et integrert departement.

d) På NATO-toppmøtet i Praha tok vi alle på oss konkrete forpliktelser, for rask forbedring av alliansens militære kapasiteter – det såkalte *Prague Capabilities Commitment*.

Det skal følges opp i 2003, sammen med utformingen av NATOs nye innsatsstyrke, *NATO Response Force*.

Noen av kapasitetene vil bli realisert allerede denne planperioden, andre må vente til neste.

e) I årene som kommer vil vi også styrke samarbeidet med våre nærmeste allierte. Her står USA og landene rundt Nordsjøen i ei særstilling – Storbritannia, Nederland, Tyskland og Danmark. Samarbeidet kalles "Nordsjøstrategien", og ivaretar både den transatlantiske og den europeiske dimensjon.

Nordsjøstrategien innebærer økt satsing på *flernasjonale* løsninger ved anskaffelser, drift og vedlikehold, strategisk transport, logistikkstøtte, kommando- og kontrollsystemer, opplæring, trening, og øving og operasjoner – for alle forsvarsgrener.

Nordsjølandene har i stor grad sammenfallende sikkerhetspolitiske interesser. Vi samarbeider godt både kulturelt, militært og politisk.

Nordsjøstrategien utelukker ikke et nært samarbeid med andre land. I løpet av 1990-årene har for eksempel det nordiske samarbeidet blitt viktigere, ikke minst i Kosovo.

Vi vil også følge opp utvidelsesvedtaket i NATO og bidra til å forberede våre nye allierte, ikke minst de tre baltiske land.

f) Norge vil støtte en rollefordeling og samarbeid mellom NATO og EU. Enigheten i København betyr at Europa unngår å kaste bort penger på doble strukturer, samtidig som EU får en mer konkret betydning i europeisk sikkerhetspolitikk. Det er en utfordring for oss som "utenforland".

g) Vi vil også følge opp arbeidet i NATO-Russland rådet, og jobbe for at NATOs partnerskap med Russland blir dypere og at samarbeidet i NATO-Russland rådet må fylles med substans.

Avslutning

Deres Majestet, generaler og admiraler; kjære forsamling.

Det er viktig å understreke noen større sammenhenger:

- Vi har en strategisk *visjon* for Forsvaret som tar utgangspunkt i morgendagens trusler og som knytter oss solid til våre allierte gjennom et relevant NATO.
- Vi har en *plan* for hvordan visjonen skal omdannes til relevante militære kapasiteter.
- Vi har politisk *vilje* til å gjennomføre denne planen, og i juni i fjor fikk vi et bredt flertall for en fireårsstrategi som gir Forsvaret forutsigbare økonomiske rammebetingelser.

Og vi er i full gang med planene for neste periode, etter 2005.

Jeg er stolt over det Forsvaret har oppnådd.
 Jeg er stolt over det målrettede løpet vi har lagt opp.
 Jeg er stolt av Forsvaret.
 Og Forsvaret har grunn til å være stolt av seg selv.

Det siste året har vært krevende og arbeidsomt. Det er det ingen grunn til å legge skjul på. Selv har jeg likevel hatt det fantastisk interessant, givende og motiverende, også når det har vært litt ekstra trykk i vindkastene. Jeg håper alle som arbeider for Forsvarets sak – med eller uten uniform – kan få oppleve det samme: at å arbeide for Forsvaret gir resultat. Så får vi heller tåle noen vindkuler på veien.

Jeg har i dette foredraget henvendt meg til hver enkelt i Forsvaret, i like stor grad som til dere som sitter her.
 Jeg har også henvendt meg til nostalgikerne.

Omstillingen av Forsvaret – den militære transformasjon som vi nå går inn i, skjer ikke bort fra noe vi helst ville ha holdt fast ved. Det er en omstilling til noe nytt og bedre.

Omstilling har sin pris. Noen endringer er tunge og kanskje triste for enkelte. Men la oss alle nå fokusere på det viktigste – på det vi skal få til.

Endring krever nemlig entusiasme.

Vi er i siget. Vi trenger full innsats mot målene. Det stiller store krav til alle våre offiserer, og at vi står sammen.

Som en tidligere avdelingssjef i Generalstaben og lærer i strategi og krigshistorie ved Den militære Høgskole uttrykte det i 1914: våre offiserer må ha "*en matematikers klarhet, en dikters fantasi, og en apostels begeistring*".

Takk for oppmerksomheten.